

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. balandžio 27 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublicienės (kolegijos pirmininkė), Alės Bukavinienės (pranešėja) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **suinteresuoto asmens antstolio Jono Petriko** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 19 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo R. M. skundą dėl antstolio Jono Petriko veiksmų, suinteresuoti asmenys antstolis Jonas Petrikas, S. M., S. M..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios ir proceso teisės normų, reglamentuojančių tėvų teisę pateikti vykdomąjį dokumentą dėl išlaikymo išieškojimo vaikui sulaukus pilnametystės, taip pat aplinkybių pripažinimo prejudiciniais faktais, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjas pateikė skundą dėl antstolio J. Petriko veiksmų, kuriame prašė panaikinti antstolio 2022 m. gegužės 10 d. patvarkymą, kuriuo atsisakyta priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti, taip pat priteisti pareiškėjui jo patirtų bylinėjimosi išlaidas atlyginimą. Pareiškėjas nurodė, kad, jo dukteriai S. M. sulaukus pilnametystės, vaiko teisę į išlaikymo įsiskolinimą, susidariusį vaikui dar esant nepilnamečiam, toliau gali įgyvendinti ir vienas iš tėvų, kuris nurodytas teismo sprendime dėl išlaikymo priteisimo, nagrinėjamu atveju – pareiškėjas, todėl, kaip teigia pareiškėjas, jis turi teisę pateikti vykdomąjį dokumentą vykdyti kaip išieškotojos atstovas pagal įstatymą.
3. Antstolis 2022 m. gegužės 19 d. patvarkymu pareiškėjo skundo netenkino ir jį perdavė nagrinėti Klaipėdos apylinkės teismui.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. birželio 15 d. nutartimi patenkino pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų ir panaikino antstolio J. Petriko 2022 m. gegužės 10 d. patvarkymą Nr. S-22-172-23941, kuriuo atsisakyta priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti, įpareigojo antstolį iš naujo spręsti Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. vasario 7 d. išduoto vykdomojo rašto [Nr. N2-14676-792/2012](#) dėl išlaikymo išieškojimo iš skolininkės S. M. išieškotojos S. M. naudai priėmimo klausimą, priteisė pareiškėjui iš antstolio jo patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
5. Teismas nustatė, kad Klaipėdos apylinkės teismas 2021 m. spalio 26 d. nutartimi nutarė išduoti pareiškėjui vykdomąjį raštą pagal Klaipėdos apylinkės teismo 2012 m. gruodžio 10 d. sprendimą civilinėje byloje [Nr. N2-14676-792/2012](#). Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. vasario 7 d. išdavė vykdomąjį raštą [Nr. N2-14676-792/2012](#) dėl išlaikymo po 289,62 Eur kiekvieną mėnesį periodinėmis išmokomis iki dukters S. M. pilnametystės (2016 m. spalio 11 d.) išieškojimo iš skolininkės S. M. išieškotojos S. M. naudai. Vykdomajame rašte nurodyta, kad išieškotojos S. M. atstovas pagal įstatymą – R. M., jis teismo sprendimu paskirtas dukters išlaikymo lėšų tvarkytoju užufruoto teise.
6. Teismas pažymėjo, kad Klaipėdos apygardos teismas 2021 m. spalio 14 d. nutartimi, sprenddamas klausimą dėl vykdomojo rašto išdavimo pagal 2012 m. gruodžio 10 d. sprendimą dėl išlaikymo išieškojimo, nurodė, kad nors vaikas, kuriam priteistas išlaikymas, sulaukė pilnametystės, vaiko teisę į išlaikymo įsiskolinimą, susidariusį dėl teismo sprendimo nevykdymo vaikui dar esant nepilnamečiam, toliau gali įgyvendinti ir vienas iš tėvų, kuris yra nurodytas teismo sprendime dėl išlaikymo priteisimo, nagrinėjamu atveju – pareiškėjas. Teismo vertinimu, nustatytos aplinkybės, kad pareiškėjas yra tinkamas išieškotojas ir turi teisę dukters lėšas tvarkyti užufruoto teise, pripažintinos ir vertintinos kaip turinčios prejudicinę reikšmę nagrinėjamoje byloje (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – [ir CPK](#)) 182 straipsnio 2 punktas).
7. Teismas atmetė antstolio argumentus, kad vaikui sulaukus pilnametystės išieškotoju negali būti pripažįstamas vienas iš tėvų, kuris nurodytas teismo sprendime dėl išlaikymo priteisimo, nes teismo sprendimas, kuriuo priteistas išlaikymas pareiškėjo dukteriai, buvo priimtas tuo metu, kai S. M. buvo nepilnametė ir jos išlaikymui skirtų lėšų tvarkytoju buvo paskirtas pareiškėjas.
8. Teismas pažymėjo, kad išlaikymo įsiskolinimas susidarė, iki S. M. tapo pilnametė, pareiškėjas yra nurodytas teismo sprendime dėl išlaikymo priteisimo kaip išieškotojos S. M. atstovas pagal įstatymą, todėl, dukteriai tapus pilnamečiom, toliau gali įgyvendinti vaiko teisę į išlaikymo įsiskolinimą, kuris susidarė iki vaiko pilnametystės, nes išieškojimas grindžiamas iki galo neįvykdytu teismo sprendimu. Teismo vertinimu, aplinkybė, kad vykdomasis raštas išduotas vaikui jau tapus pilnamečiom, savaime nedaro neteisėto teismo sprendime nurodyto vieno iš tėvų dalyvavimo vykdymo procese, įgyvendinant vaiko teises pagal teismo sprendimą.
9. Klaipėdos apygardos teismas 2022 m. rugsėjo 19 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutarties dalį, kuria antstolis įpareigotas iš naujo

spresti Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. vasario 7 d. išduoto vykdomojo rašto [Nr. N2-14676-792/2012](#) dėl išlaikymo išieškojimo iš skolininkės S. M. išieškotojos S. M. naudai priėmimo klausimą, panaikino, kitą nutarties dalį paliko nepakeistą.

10. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad nors vaikas, kuriam priteistas išlaikymas, sulaukė pilnametystės, vaiko teisę į išlaikymo įsiskolinimą, susidariusį dėl teismo sprendimo nevykdymo vaikui dar esant nepilnamečiam, toliau gali įgyvendinti ir vienas iš tėvų, kuris yra nurodytas teismo sprendime dėl išlaikymo priteisimo, nagrinėjamu atveju – pareiškėjas. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2012 m. gruodžio 10 d. sprendimu patvirtintoje santuokos nutraukimo pasekmių sutartyje pareiškėjas buvo nurodytas dukters išlaikymo lėšų tvarkytoju užufrukto teise. Atsižvelgdamas į tai, kad Klaipėdos apygardos teismas 2021 m. spalio 14 d. nutartimi jau išsprendė klausimą dėl pareiškėjo galimybės gauti išieškojimą, taip pat į tai, jog ši nutartis turi prejudicinę galią, apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai ja vadovavosi nagrinėdamas pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, antstolis, priimdamas skundžiamą patvarkymą, neatsižvelgė į Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. spalio 14 d. nutarties išaiškinimus, todėl priėmė neteisėtą patvarkymą, o šį pirmosios instancijos teismas pagrįstai panaikino.
11. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad VĮ Registrų centras 2022 m. birželio 16 d. elektroniniu laišku informavo antstolį, jog pagal Antstolių informacinės sistemos bei Vykdomųjų bylų portalo veikimo principą asmuo, gavęs atsisakymą priimti vykdomąjį dokumentą vykdyti, prašymą dėl vykdomojo dokumento pateikimo ir vykdymo išlaidų apmokėjimo ir vykdomąjį dokumentą turi teikti pakartotinai per Vykdomųjų bylų portalą. Atsižvelgdamas į tai apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad antstolis neturės galimybės įvykdyti teismo įpareigojimo, todėl pirmosios instancijos teismo nutarties dalį dėl antstolio įpareigojimo panaikino ir išaiškino pareiškėjui, kad jis turi pakartotinai pateikti vykdomąjį dokumentą per Vykdomųjų bylų portalą, o šį dokumentą gavęs bet kuris antstolis, sprendamas vykdomojo dokumento priėmimo ir vykdymo klausimą, turi vadovautis Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. spalio 14 d. nutarties ir Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 19 d. nutarties išaiškinimais.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai

12. Suinteresuotas asmuo antstolis J. Petrikas kasaciniu skundu prašo panaikinti Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 19 d. nutartį ir Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. birželio 15 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų atmesti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 12.1. Teismai byloje padarė išvadas vadovaudamiesi anksčiau išnagrinėtoje Klaipėdos apygardos teismo civilinėje byloje nustatytais tam tikrais faktais, prejudicinę reikšmę turinčiais tik sprendžiant klausimą dėl vykdomojo rašto išdavimo, tačiau Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. spalio 14 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2S-1019-1092/2021](#) nebuvo nustatomi jokie faktai, kurie turėtų prejudicinę reikšmę sprendžiant klausimą, kas turi teisę pateikti vykdomąjį dokumentą vykdyti, jeigu vykdomasis raštas dėl nepilnamečio vaiko išlaikymo įsiskolinimo išieškojimo išduotas tik vaikui tapus pilnamečiui. Todėl teismai nustatė faktus, kurie nagrinėjamoje byloje neturi jokios prejudicinės reikšmės.
 - 12.2. Vykdomojo dokumento dėl išlaikymo išieškojimo S. M. priverstinis vykdymas iki jos pilnametystės nebuvo pradėtas ir jos tėvas R. M. tokiame vykdymo procese nedalyvavo. Todėl nėra pagrindo vertinti, kad vykdymo procesas buvo tęsiamas. Nors teismo sprendimas, kuriuo iš vaiko motinos S. M. priteistas išieškoti išlaikymas dukteriai S. M., buvo priimtas tuo metu, kai duktė S. M. buvo nepilnametė, tačiau laikotarpiu iki dukters pilnametystės R. M. vykdomojo dokumento dėl išlaikymo išieškojimo dukteriai priverstinai vykdyti nepateikė. Sulaukęs pilnametystės teisę į išlaikymo įsiskolinimo išieškojimą gali įgyvendinti pats vaikas. Aplinkybė, kad vykdomajame dokumente atstovu pagal įstatymą nurodytas R. M., nelaikytina esmine, kadangi išlaikymas priteistas dukteriai S. M., o civilinių procesinių teisių atsiradimas pilnamečiam vaikui yra procesinių teisių praradimas jų tėvams, kaip atstovams pagal įstatymą.
 - 12.3. Pareiškėjas dėl vykdomojo dokumento dalies dėl išlaikymo įsiskolinimo išieškojimo S. M. priverstinio vykdymo pradėjimo kreipėsi praėjus daugiau negu penkeriems metams po to, kai S. M. sulaukė pilnametystės – 2016 m. spalio 11 d., t. y. pasibaigus pareiškėjo teisei užufrukto teise tvarkyti nepilnametės dukters turtą ir jam nesant įgaliotam tokį prašymą pateikti.
 - 12.4. Vykdomasis raštas išduotas S. M. jau esant pilnamečiui, todėl nagrinėjamos bylos aplinkybės nesutampa su teismų cituota kasacinio teismo praktika. Taip pat teismų nurodytoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nagrinėtoje byloje ginčas kilo ne dėl to, kas turi teisę vykdomąjį dokumentą dėl išlaikymo įsiskolinimo išieškojimo pateikti vykdyti antstoliui. Nagrinėjamu atveju vykdomasis raštas išduotas S. M. tėvui, jai esant pilnamečiui jau daugiau negu penkerius metus. Vykdomojo dokumento vykdymo procesas niekad nebuvo pradėtas, todėl turėjo būti taikomas įstatymo nustatytas užufrukto pabaigos terminas, nes tokio termino netaikymas paneigia užufrukto instituto prasmę.
13. Pareiškėjas ir suinteresuoti asmenys S. M. ir S. M. atsiliepimų į kasacinį skundą [CPK](#) 351 straipsnyje nustatyta tvarka ir terminais nepateikė.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų

14. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia [CPK 353 straipsnis](#). Pagal šio straipsnio 1 dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskustus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismu nustatytu aplinkybiu. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-2-684/2021](#), 19 punktą).
15. Suinteresuotas asmuo antstolis J. Petrikas pateiktame kasaciniame skunde negiūnija apeliacinės instancijos teismo nutarties dalies, kuria panaikinta pirmosios instancijos teismo nutarties dalis, kuria antstolis įpareigotas iš naujo spresti klausimą dėl Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. vasario 7 d. išduoto vykdomojo rašto [Nr. N2-14676-792/2012](#) dėl išlaikymo išieškojimo iš skolininkės S. M. išieškotojos S. M. naudai priėmimo. Kasaciniame skunde keliamas klausimas tik dėl pareiškėjo (suinteresuoto asmens S. M. tėvo) teisės pateikti priverstinai

vykdyti vykdomąjį dokumentą, kai išieškotoju vykdomajame dokumente nurodyta S. M., kuri jau yra pilnametė.

16. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad ši apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo dalis nėra skundžiama kasacine tvarka, toliau pasisako tik dėl kasaciniame skunde nurodyto kasacijos pagrindo, susijusio su pareiškėjo teise pateikti vykdyti teismo išduotą vykdomąjį raštą savo pilnamečio vaiko vardu.

Dėl

tėvų teisės pateikti vykdyti vykdomąjį dokumentą dėl išlaikymo įsiskolinimo, susidariusio už laikotarpį, iki vaikas tapo pilnametis, vaikui sulaukus pilnametystės

17. Byloje kilo klausimas dėl vieno iš tėvų teisės pateikti vykdyti jam išduotą vykdomąjį dokumentą dėl išlaikymo įsiskolinimo išieškojimo, kai vaikas, kurio naudai priteistas išlaikymo išieškojimas, pateikiant vykdomąjį dokumentą priverstinai vykdyti yra sulaukęs pilnametystės.
18. Pagal [CPK 650 straipsnio](#) 1 dalį, vykdomąjį dokumentą antstoliui vykdyti gali pateikti išieškotojas ar jo atstovas, vykdomąjį dokumentą išdavusi institucija ar pareigūnas. Vadovaujantis [CPK 651](#) straipsnio 1 dalimi, antstolis, gavęs vykdyti vykdomąjį dokumentą, per tris darbo dienas, o skubaus vykdymo atvejais – nedelsdamas patikrina, ar nėra akivaizdžių klūčių vykdomajam dokumentui priimti ir vykdymo veiksams pradėti. Jeigu yra klūčių vykdomąjį dokumentą priimti vykdyti, antstolis savo patvarkymu atsisako priimti jį vykdyti ir grąžina jį pateikusiam asmeniui, nurodydamas grąžinimo priežastis. Sprendžiant, ar nėra akivaizdžių klūčių priimti vykdomąjį dokumentą ir pradėti vykdymo veiksmus, be kita ko, patikrinama, ar vykdomąjį dokumentą pateikia vykdyti tam teisę turintis asmuo ([CPK 651 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktas).
19. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad išieškojimo interesą turinčio subjekto vykdomojo dokumento pateikimas vykdyti taip pat nereiškia, kad šis dokumentas besąlygiškai turi būti vykdomas. Antstolis neturi teisės spresti vykdomojo rašto teisėtumo klausimo, tačiau, pagal [CPK 651 straipsnio](#) 1 dalį, prieš pradėdamas vykdomuosius veiksmus, turi išspręsti vykdomojo dokumento priėmimo vykdyti klausimą – patikrinti, ar nėra akivaizdžių klūčių vykdomajam dokumentui priimti ir vykdymo veiksams pradėti. Jeigu yra klūčių vykdomajam dokumentui priimti ir jam vykdyti, antstolis savo patvarkymu atsisako priimti jį vykdyti ir grąžina jį pateikusiam asmeniui, nurodydamas grąžinimo priežastis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-315-684/2019](#), 23 punktas). Jeigu, nepatikrinęs vykdomajam dokumentui vykdyti klūčių, priimto vykdomojo dokumento pagrindu antstolis atliko vykdymo veiksmus, kurie, kaip išaiškėja vėliau, negalėjo būti atlikti ir antstoliui tai buvo žinoma arba turėjo būti žinoma, tai tokie vykdymo veiksmai laikytini atliktais nesant teisinio pagrindo ir negali sukelti jais siekiamų pasekmių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-68/2009](#)).
20. Taigi, jei vykdomąjį dokumentą pateikia vykdyti tokios teisės neturintis asmuo, tai laikoma akivaizdžia klūtimi priimti vykdomąjį dokumentą ir pradėti vykdymo veiksmus. Todėl antstolis, nustatęs, kad vykdomąjį dokumentą vykdyti pateikia tokios teisės neturintis asmuo, privalo atsisakyti priimti vykdyti tokį vykdomąjį dokumentą.
21. Nagrinėjamu atveju teismui byloje padarė išvadą, kad pareiškėjas turi teisę pateikti vykdyti vykdomąjį dokumentą savo pilnametės dukters vardu, kadangi Klaipėdos apygardos teismas, 2021 m. spalio 14 d. nutartimi sprendamas klausimą dėl vykdomojo rašto pareiškėjui išdavimo, pasisakė dėl jo galimybės išieškoti išlaikymo įsiskolinimą. Šią išvadą teismui grindė minėtoje nutartyje padaryta išvada, kad nors vaikas, kuriam priteistas išlaikymas, sulaukė pilnametystės, vaiko teisę į išlaikymo įsiskolinimą, susidariusi dėl teismo sprendimo nevykdymo vaikui dar esant nepilnamečiam, toliau gali įgyvendinti ir vienas iš tėvų, kuris yra nurodytas teismo sprendime dėl išlaikymo priteisimo. Bylą nagrinėjusių teismų vertinimu, aplinkybė, kad vykdomasis raštas buvo išduotas pareiškėjui, nors vaikas, kurio naudai buvo priteistas išlaikymo įsiskolinimas, vykdomojo rašto išdavimo momentu jau buvo pilnametis, turi prejudicinę reikšmę sprendžiant dėl pareiškėjo galimybės pradėti priverstinį vykdymo procesą. Teisėjų kolegija su tokiomis teismų išvadomis sutikti neturi pagrindo ir pripažįsta jas nepagrįstomis dėl toliau nurodomų motyvų.
22. Kasacinio teismo praktikoje, kuria šioje byloje rėmėsi tiek Klaipėdos apygardos teismas 2021 m. spalio 14 d. nutartyje, nusprenddamas pareiškėjui išduoti vykdomąjį raštą, tiek ir teismai šioje byloje, sprendami antstolio veiksmų teisėtumo klausimą, nurodyta, kad nepilnamečio vaiko išlaikymo įsiskolinimas yra turtas. Jis priklauso vaikui, todėl kreditorius ir išieškotojas šiuose santykiuose yra vaikas. Tėvai ar vienas iš tėvų šį turtą tvarko užufrukto teise, o jeigu jis priteistas teismo sprendimu – ir teismo sprendimo pagrindu. Nepilnamečio vaiko teisę į išlaikymo įsiskolinimo išieškojimą įgyvendina atstovai pagal įstatymą, t. y. tėvai, vienas iš jų ar kiti asmenys. Sukakus pilnametystei šią teisę įgyvendina patys vaikai. Jei nepilnametis vaikas sulaukia pilnametystės, tai vaiko teisę į išlaikymo įsiskolinimą, susidariusi dėl teismo sprendimo nevykdymo vaikui dar esant nepilnamečiam, toliau gali įgyvendinti vienas iš tėvų, kuris yra nurodytas teismo sprendime dėl išlaikymo priteisimo. Tokia situacija nepažeidžia procesinių teismo sprendimo vykdymo taisyklių, nes išieškojimas grindžiamas iki galo neįvykdytu teismo sprendimu. Ta aplinkybė, kad kreditorius nepilnametis vaikas sukako pilnametystę, savaime nedaro neteisėto teismo sprendime nurodyto vieno iš tėvų dalyvavimo vykdymo procese įgyvendinant vaiko teises pagal teismo sprendimą, kuriuo priteistas išlaikymas nepilnamečiam vaikui. Kol vykdomasis dokumentas nėra iki galo įvykdytas, jis turi testis taip, kaip buvo pradėtas, kol vaiko, pačių proceso dalyvių prašymu ar antstolio iniciatyva vykdymo tvarka ar subjektai nebus pakeisti. Įmokos, kurios gautos iki vykdymo tvarkos ar subjektų pakeitimo, laikomos tinkamomis. Minėta, tokį prašymą gali pateikti pats vaikas. Teismas vykdomojoje byloje šį pareiškimą turi išspręsti [CPK 593](#) straipsnyje nustatyta tvarka – kaip išieškotojo reikalavimą nutraukti procesinį atstovavimą. Tokiu atveju teismas turi vadovautis bendrąja taisykle dėl atstovo įgaliojimų pasibaigimo atstovaujamajam panaikinus įgaliojimą ([CK 2.147 straipsnio](#) 1 dalies 2 punktas, 2.148 straipsnis). Jeigu kreditorius – pilnamečio tapęs nepilnametis vaikas – byloje dėl išlaikymo įsiskolinimo dydžio nustatymo nereikalauja pakeisti teismo sprendime dėl išlaikymo priteisimo nurodyto užufruktoriaus ir teismas šio klausimo nesprendžia, tai nesudaro pagrindo vertinti, kad išlaikymą gauna netinkamas išieškotojas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-114/2010](#)).
23. Teisėjų kolegija sutinka su kasacinio skundo argumentu, kad teismui, sprendžiamam klausimą dėl pareiškėjo teisės pateikti priverstinai vykdyti vykdomąjį raštą už savo pilnametę dukterį, nepagrįstai rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 16 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-114/2010](#) pateiktais išaiškinimais, neatsižvelgdami į tai, kad pacituotos ir nagrinėjamos bylų *ratio decidendi* (argumentas, kurio grindžiamas sprendimas) nesutampa. Nagrinėjamu atveju priverstinis vykdymo procesas dar nebuvo pradėtas. Tuo tarpu minėtoje kasacinio teismo byloje išieškotojas (vaikas) pilnametis tapo vykdymo proceso metu. Be to, minėtoje kasacinio teismo nutartyje teisė tėvams atstovauti vykdymo procese savo pilnamečiams vaikams pripažinta tik tol, kol vaiko, pačių proceso dalyvių prašymu ar antstolio iniciatyva nebus pakeista vykdymo tvarka ar subjektai. Tai sudaro pagrindą konstatuoti, kad minėtoje kasacinio teismo nutartyje nėra pripažinta tėvams teisė neribotai atstovauti savo pilnamečiams vaikams vykdymo procese.
24. Pagal [CK 3.191 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktą, užufrukto teisė baigiasi, kai vaikas sulaukia pilnametystės, tai imperatyvi įstatymo nuostata. [CK 2.5 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad pilnametystės sulaukęs asmuo, t. y. kai jam sueina aštuoniolika metų, turi visiška civilinį veiksnumą – jis gali savo veiksmais įgyti civilines teises ir sukurti civilines pareigas. Pagal [CPK 38 straipsnio](#) 1 dalį galimas įgyvendinti savo teises teisme ir pavesti atstovui vesti bylą (civilinis procesinis veiksnumas) priklauso fiziniais asmenimis, kurie yra pasiekę pilnametystę – aštuoniolika metų.
25. Teisėjų kolegijos vertinimu, nagrinėjamu atveju teismui nepagrįstai patenkino pareiškėjo skundo dalį dėl antstolio skundžiamo patvarkymo panaikinimo, nes vykdomojo dokumento pateikimo priverstinai vykdyti metu suinteresuotas asmuo S. M., kuriai teismo sprendimu buvo

priteistas išlaikymas ir jo įsiskolinimas, jau buvo sulaukusi pilnametystės. Tai reiškia, kad pareiškėjo, kaip nepilnamečio vaiko tėvo, teisė užufruoto teise atstovauti nepilnamečiam vaikui pasibaigė pastarajam sulaukus pilnametystės ir įgijus visišką civilinį procesinį veiksmumą.

26. Teisėjų kolegija taip pat konstatuoja, kad teismas nepagrįstai prejudicine šiam klausimui išspręsti pripažino aplinkybę, nustatytą Klaipėdos apygardos teismo 2021 m. spalio 14 d. nutartimi, kad vykdomasis raštas pareiškėjui buvo išduotas tuomet, kai vaikas, kuriam priteistas išlaikymo įsiskolinimas, jau buvo pilnametis. Teisėjų kolegija išaiškina, kad tai, jog teismas išdavė konkrečiam asmeniui vykdomąjį dokumentą, neatleidžia antstolio nuo pareigos vertinti, ar toks asmuo turi teisę pateikti vykdomąjį dokumentą priverstinai vykdyti. Šiuo atveju byloje teismų nustatyta ir nėra ginčo, kad pareiškėjas teisės bendraisiais atstovavimo pagrindais (igaliojimo pagrindu) veikti savo pilnamečio vaiko vardu neturėjo. Todėl teismams byloje nustačius, kad vaikas, kuriam priteistas išlaikymo įsiskolinimas, pilnametis tapo 2016 m. spalio 11 d., darytina išvada, kad pareiškėjo teisė atstovauti savo vaikui užufruoto teise pasibaigė įstatymo pagrindu įvykus minėtam juridiniam faktui (vaikui sulaukus pilnametystės), todėl antstolis teisėtai ir pagrįstai atsisakė priimti vykdyti pareiškėjo pateiktą vykdomąjį raštą.
27. Be to, teisėjų kolegijos vertinimu, teismo nutartimi, kuria sprendtas klausimas dėl vykdomojo rašto išdavimo, negali būti nustatyti prejudiciniai faktai. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl [CPK 182 straipsnio 2 punkto](#) aiškinimo ir taikymo, yra suformulavęs tokias pagrindines taisykles: prejudiciniais faktais laikytinos kitoje byloje įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatytos aplinkybės; prejudicinių faktų galią tokios aplinkybės turi tik tuo atveju, kai abiejose bylose bet kokių procesinių statusu dalyvauja tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teisinius padarinius ir nedalyvavusiems byloje asmenims; pirmesnėje civilinėje byloje nustatyti faktai pripažintini prejudiciniais tik tada, kai jie toje byloje buvo įrodinėjimo dalykas ar bent jo dalis, svarbu, kad įrodinėjamas faktas būtų reikšmingas abiejose bylose. Tik nustačius visas nurodytas sąlygas, yra pagrindas kitoje civilinėje (administracinėje) byloje nustatytas aplinkybes pripažinti prejudiciniais faktais (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-84-421/2019 39 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Vykdomojo rašto išdavimas yra vienas iš juridinių faktų pradėti priverstinio vykdymo procesą, tačiau iš esmės tai yra procesinis klausimas, sprendžiamas įstatymo nustatyta tvarka toje pačioje byloje, todėl teismo nutartyje, kuria išduotas vykdomasis raštas, atliktas vykdomojo rašto išdavimo sąlygų vertinimas negali būti pripažįstamas prejudiciniais faktais [CPK 182 straipsnio 2 punkto](#) pagrindu.
28. Remdamasi nurodytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamu atveju teismas netinkamai taikė materialiosios ir proceso teisės normas, reglamentuojančias tėvų teisę pateikti vykdyti vykdomąjį dokumentą jų pilnamečių vaikų vardu, ir nukrypo nuo jas aiškinančios kasacinio teismo praktikos ([CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktai](#)), todėl nepagrįstai panaikino teisėtą ir pagrįstą antstolio J. Petriko 2022 m. gegužės 10 d. patvarkymą Nr. S-22-172-23941 atsisakyti priimti vykdyti vykdomąjį dokumentą. Nurodyti materialiosios ir proceso teisės normų pažeidimai sudaro pagrindą panaikinti skundžiamų teismų sprendimų dalis, kuriomis panaikintas minėtas antstolio patvarkymas, ir dėl šių dalių priimti naują sprendimą – pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų atmesti ([CPK 359 straipsnio 1 dalies 4 punktas](#)).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

29. [CPK 93 straipsnio 5](#) dalyje nustatyta, kad jeigu kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą.
30. Pirmosios instancijos teismas, patenkinęs pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų, priteisė iš antstolio J. Petriko pareiškėjo naudai 200 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimo. Kadangi pirmiau nurodytų argumentų pagrindu tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų dalys, kurionis patenkintas pareiškėjo skundas dėl antstolio veiksmų, naikintinos ir priimtinas naujas sprendimas – pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų atmesti, atitinkamai panaikintina ir pirmosios instancijos teismo procesinio sprendimo dalis dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimo priteisimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 360 straipsniu, 362 straipsnio 1 dalis,

nutaria:

Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. rugsėjo 19 d. nutarties dalį, kuria palikta nepakeista Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. birželio 15 d. nutartis, ir Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. birželio 15 d. nutarties dalį, kuria panaikintas antstolio Jono Petriko 2022 m. gegužės 10 d. patvarkymas Nr. S-22-172-23941 ir pareiškėjui R. M. iš suinteresuoto asmens antstolio Jono Petriko priteistas bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimas, panaikinti ir dėl šių dalių priimti naują sprendimą – pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų atmesti.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos Danguolė Bublienė

Alė Bukavinienė

Egidija Tamošiūnienė